

Sygn. akt V ACa 165/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Jadwiga Galas
Sędziowie :	SA Olga Gornowicz-Owczarek SA Aleksandra Janas (spr.)
Protokolant :	Barbara Franielczyk

po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa T. M.

przeciwko Spółdzielni (...)w G.

przy udziale interwenienta ubocznego P. M.

o uchylenie uchwały

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 21 listopada 2014 r., sygn. akt I C 179/14

oddala apelację.

SSA Aleksandra Janas	SSA Jadwiga Galas	SSA Olga Gornowicz-Owczarek
----------------------	-------------------	-----------------------------

Sygn. akt V ACa 165/15

UZASADNIENIE

Powód T. M. wystąpił do Sądu Okręgowego w Gliwicach z pozwem, w którym domagał się uznania za nieważną, ewentualnie uchylenia, uchwały nr (...) Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni (...) w G. w części dotyczącej wyboru P. M. na członka Rady Nadzorczej tej Spółdzielni. Powód twierdził, iż uchwała ta narusza art.56 § 3 Prawa

spółdzielczego oraz § 152 § 3 i 4 statutu Spółdzielni ponieważ P. M. pełni funkcję prezesa zarządu podmiotu konkurencyjnego, to jest Spółdzielni (...) w G.. Powód argumentował, że obydwa podmioty są spółdzielniami mieszkaniowymi, wobec czego ich podstawowe cele są zdefiniowane w ustawie z dnia 15 grudnia 2000r. o spółdzielniach mieszkaniowych, a dodatkowo działają na tym samym terenie.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Zarzuciła, że uchwała o wyborze członków Rady Nadzorczej, w tym P. M., została podjęta przez właściwy organ i z zachowaniem obowiązującego trybu, czego powód nie kwestionował. Wywodziła też, iż nie ma podstaw aby z góry założyć, że Spółdzielnia (...) w G. prowadzi działalność konkurencyjną wobec Spółdzielni (...)w G., a gdyby sytuacja tego rodzaju wystąpiła, zastosowanie mogą znaleźć sankcje przewidziane w art.56 § 4 Prawa spółdzielczego.

Zaskarżonym wyrokiem z 21 listopada 2014r. Sąd Okręgowy w Gliwicach uchylił opisaną wyżej uchwałę w zakresie punktu 9 dotyczącego wyboru P. M. na członka Rady Nadzorczej pozwanej Spółdzielni oraz zasądził od pozwanej na rzecz powoda koszty procesu w wysokości 248,05zł. Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy poprzedził ustaleniem, że w dniach 23, 24 i 25 czerwca 2014r. odbyło się Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni (...) w G., które uchwałą nr (...) (pkt 9) dokonało wyboru P. M., Prezesa Zarządu Spółdzielni (...) w G., na członka Rady Nadzorczej na kadencję w latach 2014-2017. Sąd Okręgowy ustalił też, że obydwie spółdzielnie działają na terenie G., posiadają nieruchomości w bezpośrednim sąsiedztwie, ich cel i przedmiot działalności jest tożsamy, obydwie prowadzą także działalność o charakterze gospodarczym na zasadach rachunku ekonomicznego, polegającą m. in. na wynajmie lokali użytkowych. W sprawie nie było też przedmiotem sporu, że w pozwanej spółdzielni zasady gospodarki określa Rada Nadzorcza, a statut Spółdzielni w § 152 ust. 3 stanowi, że członkowie Rady i Zarządu nie mogą zajmować się interesami konkurencyjnymi wobec spółdzielni, w szczególności uczestniczyć jako wspólnicy lub członkowie władz w podmiotach gospodarczych prowadzących działalność konkurencyjną wobec spółdzielni. Naruszenie zakazu konkurencji stanowi podstawę odwołania członka Rady lub Zarządu. W ustępie 4 tego paragrafu zdefiniowano działalność konkurencyjną, jako np. zabieganie o te same tereny inwestycyjne, wynajmowanie na tym samym terenie lokali użytkowych, negocjowanie umów z tymi samymi podmiotami.

W oparciu o powyższe okoliczności Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo jest zasadne. Przywołując art. 56 § 3 ustawy Prawo Spółdzielcze wskazał, że członkowie rady i zarządu nie mogą zajmować się interesami konkurencyjnymi wobec spółdzielni, a w szczególności uczestniczyć jako wspólnicy lub członkowie władz przedsiębiorców prowadzących działalność konkurencyjną wobec spółdzielni. Naruszenie zakazu konkurencji stanowi podstawę odwołania członka rady lub zarządu oraz powoduje inne skutki prawne przewidziane w odrębnych przepisach. Sąd Okręgowy stwierdził też, że zarówno powołana ustawa, jak i statut pozwanej pod pojęciem działalności konkurencyjnej rozumieją przede wszystkim uczestniczenie we władzach podmiotów gospodarczych prowadzących działalność konkurencyjną wobec działalności spółdzielni oraz działalność polegającą na przykład na zabieganiu o te same tereny inwestycyjne, wynajmowaniu na tym samym terenie lokali użytkowych, negocjowaniu warunków umów z tymi samymi podmiotami świadczącymi usługi. Przesłanki z art.56 § 3 ustawy i § 152 ust. 3 statutu, w ocenie Sądu Okręgowego, zostały spełnione w odniesieniu do P. M., który jest prezesem zarządu spółdzielni działającej na tym samym terenie i prowadzącej działalność całkowicie pokrywającą się z działalnością pozwanej. Sąd Okręgowy stanął także na stanowisku, że prowadzenie interesów czy działalności pokrywających się z przedmiotem działalności gospodarczej spółdzielni stanowi konkurencję, a uczestnictwo w organach tego rodzaju podmiotów wprost stanowi zajmowanie się interesami konkurencyjnymi, co bez dalszych obwarowań uzasadnia uwzględnienie powództwa. Podkreślił, że prawidłowe wykonywanie obowiązków w ramach funkcji prezesa zarządu innej spółdzielni musi prowadzić do sprzeczności z prawidłowym wykonywaniem obowiązków jako członka Rady Nadzorczej pozwanej, a to z kolei godzi w jej interesy w rozumieniu art. 42 § 3 ustawy Prawo spółdzielcze i stanowi podstawę uchylenia uchwały.

W apelacji od tego wyroku pozwana zarzuciła naruszenie art.18 § 1 i 2 oraz art.56 § 3 Prawa spółdzielczego poprzez niewłaściwą wykładnię tych przepisów i ich błędne zastosowanie. Skarżąc wywodziła, że z faktu, iż wszystkie spółdzielnie mieszkaniowe prowadzą zgodnie z wymogami prawa spółdzielczego działalność gospodarczą w interesie swoich członków nie oznacza, że są one wobec siebie konkurencyjne. W ocenie skarżącej, pełnienie funkcji prezesa

zarządu w innej spółdzielni mieszkaniowej, nie może wykluczać prawa do aktywnego działania w spółdzielni, której osoba ta jest członkiem. Dopiero podjęcie działalności stricte konkurencyjnej (a nie tylko tożsamej) prowadzi do zastosowania sankcji przewidzianych w art.56 § 4 ustawy. Podejmując decyzję o wyborze P. M. do Rady Nadzorczej członkowi pozwanej spółdzielni uznali, że tego rodzaju działalności on nie prowadzi. W oparciu o powyższe zarzuty pozwana wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Powód domagał się oddalenia apelacji.

W toku postępowania apelacyjnego do sprawy w charakterze interwenienta ubocznego przystąpił P. M., który wniósł o uwzględnienie apelacji i zasądzenie na swą rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja nie jest zasadna.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy są prawidłowe – nie tylko znajdują oparcie w zgromadzonych dowodach, ale były pomiędzy stronami niesporne, wobec czego Sąd Apelacyjny akceptuje jej w pełni i czyni własnymi. Dodatkowo w wyniku uzupełnienia postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym ustalono, że cele działalności Spółdzielni (...) w G. odpowiadają celom wymienionym w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych. Zgodnie ze swym statutem, Spółdzielnia ta ma możliwość prowadzenia działalności deweloperskiej, sprawowania zarządu nieruchomościami, w tym nie stanowiącymi własności jej członków, a także prowadzenia działalności remontowej. Faktycznie działalność ta nie jest prowadzona, jednak członkowie Spółdzielni nie wyrazili zgody na zmianę Statutu polegającą na wyeliminowaniu tych zapisów. Spółdzielnia prowadzi natomiast działalność polegającą na wynajmowaniu należących do niej lokali użytkowych, co czyni w trybie przetargowym (dowód: zeznania świadka P. M., 00:03:14-00:32:32). W sprawie nie było przedmiotem sporu, iż lokale użytkowe pozwanej i Spółdzielni (...) są położone w bezpośrednim sąsiedztwie, to jest przy ul. (...) w G..

Podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego nie są zasadne.

Powód domagał się uchylenia opisanej wyżej uchwały o wyborze członka rady nadzorczej z uwagi na naruszenie zakazu konkurencji. Zakaz prowadzenia działalności konkurencyjnej wobec spółdzielni obowiązuje osoby wskazane w art. 56 § 3 ustawy, bez względu na to, czy i ewentualnie w jakim zakresie działalność konkurencyjna naraża spółdzielnię na szkodę. Ma on charakter bezwzględny i nie może być uchylony bądź też ograniczony treścią postanowień statutu (uchwała Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2000r., III CZP 21/00). Istotą konkurencji jest rywalizacja wielu (a co najmniej dwóch) przedsiębiorców w dążeniu do tego samego celu z równoczesnym osiągnięciem przewagi nad konkurentem. Oczywiście jest, że działanie takie wywiera wpływ na kondycję i zachowanie innych przedsiębiorców. Dążenie do polepszenia czy umocnienia swojej pozycji może prowadzić do naruszenia interesu konkurenta przez pogorszenie możliwości zakupu lub zbytu potrzebnych mu lub zbywanych przez niego towarów i dóbr lub oferowanych usług. Działanie takie może przybierać postać szkody majątkowej, prowadzić do poszerzenia swojego kręgu klientów, co oczywiście skutkuje utratą klientów przez przedsiębiorcę będącego konkurentem. Zakaz konkurencji stwarza ochronę przed nieskrępowaną rywalizacją w stosunkach pomiędzy podmiotami pozostającymi w określonym związku lub stosunku prawnym (...). Zwrot interesy konkurencyjne może być prawidłowo rozumiany i zastosowany tylko w okolicznościach konkretnej sprawy, i po dokonaniu stosownych ustaleń, co do danych i przesłanek rozstrzygających o istnieniu stosunku konkurencji (...). Na ogół przyjmuje się, że prowadzenie interesów pokrywających się z przedmiotem działalności gospodarczej spółdzielni stanowi konkurencję. Nie można jednakże wykluczyć, że nawet działalność w dziedzinach pokrewnych może uzasadniać istnienie stosunku konkurencji i stanowić dostateczną podstawę do udzielenia ochrony (z uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2000r., III CZP 21/00). Statut pozwanej przewiduje z kolei, że członkowie Rady i Zarządu nie mogą zajmować się interesami konkurencyjnymi wobec Spółdzielni, w szczególności nie mogą uczestniczyć jako wspólnicy lub członkowie władz w podmiotach gospodarczych prowadzących taką działalność (§ 152 ust.3 Statutu). Pod pojęciem działalności konkurencyjnej należy natomiast rozumieć przede wszystkim wypadki, w których inny podmiot prowadzi działalność polegającą na zabieganiu o te same tereny inwestycyjne, wynajmowanie na tym samym terenie lokali użytkowych, negocjowanie warunków z tymi

samymi podmiotami świadczącymi usługi, albo kiedy inny podmiot zawarł ze Spółdzielnią umowę o świadczenie usług lub umowę dostawy (§ 152 ust.4 Statutu).

Z poczynionych ustaleń wynika w jednoznaczny sposób, iż Spółdzielnia (...) i pozwana Spółdzielnia prowadzą wobec siebie działalność konkurencyjną. Przede wszystkim oba podmioty są spółdzielniami mieszkaniowymi, wobec czego – jak trafnie podnosił powód – ich cele są z założenia takie same. Zgodnie z art.1 ust.1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn. Dz.U. z 2013, poz.1222 ze zm.), celem spółdzielni mieszkaniowej, zwanej dalej "spółdzielnią", jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych i innych potrzeb członków oraz ich rodzin, przez dostarczanie członkom samodzielnych lokali mieszkalnych lub domów jednorodzinnych, a także lokali o innym przeznaczeniu. Przedmiot działalności spółdzielni mieszkaniowej określono w art.1 ust.2 ustawy, ponadto spółdzielnia może zarządzać nieruchomością niestanowiącą jej mienia lub mienia jej członków na podstawie umowy zawartej z właścicielem (współwłaścicielami) tej nieruchomości oraz prowadzić inną działalność gospodarczą na zasadach określonych w odrębnych przepisach i w statucie, jeżeli działalność ta związana jest bezpośrednio z realizacją celu, o którym mowa w ust. 1 (art.1 ust.5 i 6 ustawy). Z art.1 ust.1 ustawy koresponduje § 3 Statutu pozwanej. Poza określeniem celu spółdzielni (ust.1) wskazano w nim, że przedmiotem jej działalności jest: wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi, zarządzanie nieruchomościami wykonywane na zlecenie, kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, pośrednictwo w obrocie nieruchomościami oraz działalność związana z rekreacją i kulturą (§ 3 ust.2 Statutu). Cele Spółdzielni mogą być realizowane między innymi poprzez budowanie lub nabywanie budynków w celu ustanowienia na rzecz członków spółdzielni lokatorskiego prawa do znajdujących się w tych budynkach lokali mieszkalnych lub odrębnej własności lokalu mieszkalnych lub lokali o innym przeznaczeniu, budowanie lub nabywanie budynków w celu wynajmowania lub sprzedaży znajdujących się w tych budynkach lokali mieszkalnych lub lokali o innym przeznaczeniu, zarządzanie nieruchomościami stanowiącymi własność Spółdzielni lub własność jej członków, zarządzanie i administrowanie nieruchomościami nie stanowiącymi jej mienia lub mienia jej członków oraz prowadzenie wykonawstwa własnego w zakresie remontów, konserwacji i realizacji inwestycji (§ 3 ust.3 pkt 6-9 Statutu). W opisanym wyżej zakresie nie tylko cele, ale i sposoby działalności pozwanej są praktycznie tożsame z celami i sposobami prowadzenia działalności przez Spółdzielnię (...) w G.. Świadczy to w jednoznaczny sposób o tym, że obydwie te podmioty prowadzą wobec siebie działalność konkurencyjną w rozumieniu powołanego na wstępie art.56 § 3 ustawy Prawo spółdzielcze – obie zgodnie ze swymi statutami mogą realizować inwestycje budowlane, co wymaga pozyskiwania zarówno odpowiedniego terenu, jak i środków finansowych oraz wykonawców robót budowlanych, konkurencyjny charakter ma także działalność zmierzająca do pozyskania nabywców wybudowanych lokali czy ich najemców albo osób zainteresowanych lokatorskim spółdzielczym prawem do lokalu mieszkalnego. Obydwie spółdzielnie mogą też prowadzić działalność polegającą na zarządzaniu i administrowaniu nie tylko własnymi nieruchomościami lub nieruchomościami stanowiącymi własność ich członków, lecz również nieruchomościami należącymi do innych osób. O tym, iż Spółdzielnia (...) zamierzała działalność taką faktycznie prowadzić, świadczą ogłoszenia zamieszczone w (...) Spółdzielni (...) (k.69 i 71). Ponadto obie spółdzielnie są właścicielami lokali użytkowych położonych w bezpośrednim sąsiedztwie (przy ul. (...) w G.), co świadczy o bezpośredniej konkurencji, obie także realizują swe cele na terenie tego samego, średniej wielkości miasta. Powyższe okoliczności są wystarczające aby stwierdzić, że spółdzielnie te prowadzą wobec siebie działalność konkurencyjną w rozumieniu art.56 § 3 ustawy Prawo spółdzielcze. Bez znaczenia pozostaje natomiast, że niektóre sposoby działalności aktualnie nie są przez Spółdzielnię (...) wykorzystywane (np. działalność deweloperska) skoro możliwość taka zgodnie ze Statutem nadal istnieje. Co więcej, członkowie tej Spółdzielni nie wyrazili zgody na zmianę Statutu w tej części, co uzasadnia wniosek, że są oni zainteresowani pozyskiwaniem w ten sposób środków na działalność Spółdzielni. Podkreślenia bowiem wymaga, że zasada gospodarki bezwynikowej nie oznacza zaniechania dążenia przez spółdzielnie do osiągnięcia maksymalnego zysku, odnosi się ona raczej do przeznaczenia dochodu ogólnego (nadwyżki bilansowej). Może ona zostać spożytkowana chociażby na zmniejszenie wysokości opłat eksploatacyjnych czy sfinansowanie infrastruktury służącej członkom spółdzielni, a zatem wysokość nadwyżki, powstałej w wyniku działalności spółdzielni, nie pozostaje obojętna z punktu widzenia zaspokojenia interesów jej członków.

Podsumowując – do stosunku konkurencji dochodzi w sytuacji, gdy na tym samym rynku operują dwa podmioty o identycznym statusie prawnym i identycznym celu działania, który realizują za pomocą takich samych albo

niemal takich samych sposobów. Omawiany wypadek wystąpił w rozpoznawanej sprawie, wobec czego zasadnie uznał Sąd Okręgowy, że powództwo o uchylenie uchwały o wyborze członka Rady Nadzorczej pozwanej Spółdzielni należało uwzględnić. Nie można przy tym zgodzić się z pozwaną, iż „dopiero podjęcie działalności sensu stricto konkurencyjnej, a nie tożsamej” prowadzi do zastosowania przewidzianych prawem sankcji. Po pierwsze, spełnienie wymogu udowodnienia, że doszło do konkurencji „sensu stricto”, jak określiła to pozwana, mogłoby w praktyce okazać się niemożliwe, a po wtóre, taka interpretacja narusza cel omawianej regulacji, którym jest ochrona interesów spółdzielni. Dla uznania, że doszło do zajmowania się interesami konkurencyjnymi wobec spółdzielni w rozumieniu art.56 § 3 ustawy Prawa spółdzielcze, wystarczające jest prowadzenie przez innym podmiot działalności w tym samym obszarze rynku, skierowanej do tego samego kręgu odbiorców, co miało miejsce w niniejszej sprawie.

Podobnie jako niezasadny ocenić trzeba zarzut zarówno pozwanej, jak i interwenienta ubocznego, iż jako członek Rady Nadzorczej nie ma on wpływu na bieżącą działalność pozwanej. Z art.44 i 46 Prawa spółdzielczego regulujących kompetencje oraz zakres działania tego organu wynika, że może on w sposób istotny wpływać na kierunki działalności spółdzielni. Przede wszystkim jednak sam ustawodawca w art.56 § 3 Prawa spółdzielczego uznał, iż naruszenie zakazu konkurencji stanowi już samo uczestnictwo w charakterze wspólnika lub członka władz przedsiębiorców prowadzących działalność konkurencyjną wobec spółdzielni.

Dla oceny zgodności zaskarżonej uchwały z prawem nie ma też znaczenia, że dokonując wyboru członkowie pozwanej mieli świadomość, że osoba ubiegając się o mandat członka Rady Nadzorczej pełni funkcję prezesa zarządu w innej spółdzielni mieszkaniowej. Wyrażona w ten sposób wola większości członków pozwanej nie może uchylić zakazu ustanowionego bezwzględnie obowiązującą normą prawną.

Z tych przyczyn na mocy art.385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako nie znajdującą podstaw prawnych.

SSA Aleksandra Janas SSA Jadwiga Galas SSA Olga Gornowicz – Owczarek